

UNITÁRIUS ÉLET

V. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

1951 JANUÁR 15.

Magyarországi Unitárius Egyházakör püspöki helynöke

Szám: 1/1951.

PÁSZTORLEVÉL

„Minden féltett dolognál jobban őrizd meg szívedet, mert abból indul ki minden élet”.
(Péld. IV. 23.)

„Minek előtte hegyek lettek és föld és világ formáltaték, öröktől fogva mindörökké Te vagy Isten... a mi esztendeinknek napjai hetven esztendő, vagy ha feljebb, nyolcvanesztendő és nagyobb részük nyomorúság... életünk csak olyan, mint a fű, mely reggel sarjad. Reggel virágzik és sarjad és estvére elhervad.” (Zsolt. X. 6.)

A zsoltáríró a miután így Isten örökkévalóságának és az ember mulandóságának ősi dalát elénekelte, ekként imádkozott: Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk. (Zsolt. XC. 12.)

Ézsaiás próféta pedig, ki egy eljövendő Messiásról álmodott gyönyörű álmot, így vigasztalta Jeruzsálem szívét: „Meggázrad a fű, elhull a virág, de Istennek beszéde mindörökké megmarad.” (Ézs. XXXIX. 7—8.)

A zsoltáríró is és Ézsaiás is jól tudták, hogy bölcs szívvel élni annyi, mint Isten beszéde, Isten tanácsa szerint élni. Hozzájuk azonban még csak az Ó-testamentum Istene beszélt, ki erős, bosszúálló, akitől csak ezt hallhatták: „Szemet-szemért, fogat-fogért”. Beszéde kegyetlen parancs és ijesztő fenyegetés. Az irgalom és a szeretet Istene csak később, az Úr Jézus evangéliumában szólalt meg: „Boldogok az irgalmasok, boldogok, akiknek szívük tiszta, **boldogok a békességre igyekezők**, boldogok, akik háborúságot szenvednek az igazságért.” Ez a beszéd drága örömműzenet. Értelme az, hogy nem a véletlen, vak sors játékszerrel, hanem Isten gyermekei vagyunk és így nincs mitől félni, aggódni és kétségbeesni. Úgy szabta meg Isten ennek a világnak menetét, hogy övéi közül soha egy is el ne vesszen. Kedves Híveim! A közelben és távolban! Az újesztendő reggelén a hitközösség jegyében mondjunk egymásért áldó imádságot és a zsoltáríróval könyörögjünk Istenhez a legfőbb jóért, mondván: „Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk.” Nem tudom, hogy közülünk kinek mennyi van még hátra e földi téreken és hogy ki éri meg közülünk mához egy esztendőt. Hiszen olyan sokan vannak, akikkel egy esztendővel ezelőtt még együtt örvendeztünk és ma már temető kertekben, hűvös hantok alatt pihennek. Nem tudhatjuk, ki számára mit tartogat ez az esztendő, jót vagy rosszat, örömet, vagy bánatot, bölcsőt, vagy koporsót. A bölcs szívű ember azonban tudja, hogy így van ez jól, mert hiszen az embert nem az teszi boldoggá, hogy a jövődőt előre tudja, hanem a hit, hogy sorsunk Isten kezében van, az Ő szeretete soha el nem fogy és áldó jobbja meg nem rövidül. És tudja azt is, hogy a családban, az anyaszentegyházban és a társadalomban akként fog majd alakulni sorsunk, hogy milyen szívvel éljük az életet. „Mert szívből származnak a gonosz gondolatok, gyilkosságok, házasságtörések, paráznaságok, lopások, hamis tanúbizonyságok, káromlások.” (Máté, XV. 19.) De szívből származnak a jó, a nemes, a bölcs és a tiszta gondolatok is, amelyekből a világ számára jólét, boldogság és béke származnak.

A JÓ PÁSZTOR

(Egyházi beszéd a november 12-i közgyűlésen tartott lelkész-szenteléskor.)

Alapige: Ján. X. 27—30.
(Folytatás.)

Az unitárius lelképásztor eszményképe: Jézus. A jó Pásztor, aki terelgeti nyáját s tudja, hogy a nyájra szüntelenül vigyázni kell.

Nincsenek különleges, csodatevő képességei. Nincsen birtokában különös égi erőknél. Egy ember ő is Isten gyermekei közül.

De ne gondoljátok, hogy azért valami tudatlan ember ő. Vannak gyönyörű ismeretei!

Legszebb tudománya, hogy kivétel nélkül mind ismeri az övéit. Nevükön szólítja őket. És övéi is ismerik őt. Másképp nem is tudná pásztrolni nyáját. Tudja, hogy melyik fél leginkább a vihartól. Tudja, hogy melyik szokott inkább előljárni s melyik körül csoportosulnak a többiek. Soha sem teszi a vezérkolompot arra, amelyik elmaradozik, vagy félrecsapong a többiektől.

És nem csak a nyáját ismeri, hanem ismeri a legelőket is. Tulja, hogy vannak veszedelmes legelők. Mérges füvet termő mezőkön, csábító hangú kolompok kísértései könnyen megtizedelhetik övéit.

Tudja, hogy a mezőkön vannak szakadékok, süpedékes tájak. És vannak völgykatlanok, melyekben viharok tanyáznak. S jajj, ha csak egyszer is nincs helyén a pásztor!

Ordas farkasok, vérszomjas hiénák leselkednek a nyájra. Járványos betegségek, pusztító dögvész gyilkos bacillusai szörnyű károkat okozhatnak. Ezért a pásztor ott van mindenütt övéi mellett. Egészséges legelőkön, hűs vizek mentén legelteti nyáját. S egész élete egyetlen boldog szolgálat. Eppen úgy ismeri a fizikai törvényeket, mint mások. Tudja, hogy a vizen csak úgy egyszerűen lábon nem lehet járni és a hánykódó hullámsírok felett kétségbeesett Péternek, ki nyomorult életéért siránkozik, mégis azt mondja: Jöjj ide hozzám!

Tudja, hogy vannak gyógyíthatatlan betegségek és mégis gyógyítja azokat is. Soha le nem mond egyetlen szenvedőről azzal, hogy itt már nincs segítség. Tudja, hogy a hegyek ősidők óta a helyükön vannak. És a saját erőtlenségüktől megrémült tanítványainak mégis azt mondja: Ha csak akkora hitetek volna is, mint a mustármag, azt mondanátok a hegynek: menj innen amoda! És elmenne! Tudja, hogy az anyag csodálatos világában a sejt, vagy a molekula a legkisebb egység. De a két halat és az őt kenyeret mégis úgy atomokra szedte, hogy mind az ötezren jól laktak belőle s maradt még 12 kosárra való.

Adjunk hálát a jó Istennek, hogy esztendeinkhez még egy esztendőt adott és ennek a napnak reggelét megérnünk engedte. Szívleljük meg egyben Pál apostol figyelmeztetését: „Annak okáért, amíg időnk van, cselekedjünk jót mindenekkel, kiváltképpen pedig hitünk cselédeivel.” (Gal. VI. 10.) A tiszta, igaz és békességre igyekező bölcs szívek jó cselekedeteivel szépitjük meg és tegyük boldoggá egymás számára az Úr 1951-ik esztendejét s cselekvően vegyünk részt azok munkájában, akik a világ számára a békét kívánják biztosítani.

Dr. Csiki Gábor,
püspöki helynök.

Unitárius vértanúink

1. Básta korában.

Jóltevőinkről még csak megemlékezünk néha, de vértanúinkat sohasem emlegetjük. Ezért írhatta ezt még olyan művelt elme is, mint Gárdonyi Géza, „Bibi” című regényében, hogy az unitáriusoknak nincsenek vértanúik.

Pedig ugyancsak vannak. Eltekintek most a külföldiektől és csak a hazaiakat veszem számon. Kezdődik a sor Egri Lukáccsal, aki öt évi börtönt szenvedett tancaiért, Alvinczi Györggyel, akit felakasztanak s Dávid Ferenc, nagy alapító apostol püspökünkkel, aki a dévai börtön homályában leheli ki nemes lelkét.

E papjaink az egyház megalapítása korában szenvedtek hitükért.

Utánuk a XVII. század elején, a kegyetlen Básta korában azután az egyszerű hívőkre kerül a sor, hogy hitet tegyenek az unitárius gondolat mellett.

A jezsuiták befolyása alatt álló meggondolatlan Báthory Zsigmond fejedelem hozta Erdélyre a XVI. század végén a szomorú korszakot, midőn a szegény unitárius magyaroknak „két pogány közt egy hazáért omlott ki vérük.” Természetesen a számos csatában elesett unitárius magyarokat, akik a hazáért ontották vérüket, nem számíthatjuk vértanúink közé. De igenis odaszámítom a Básta kegyetlen hajdúinak áldozatul esett tordai polgári lakosságát. Mikor ez az eset történt, Erdély már hetedik éve égett a háború fűzében s a szenvedélyek lángjában. De még ezekben az apokaliptikus időkben is szörnyű volt az, ami Tordán 1601-ben történt. Az Erdély önállóságáért küzdő Székely Mózes és Csáki István 1601 augusztus 3-án elvesztették a goroszlói csatát a Szilágyságban. Ezzel a győztes Básta előtt nyitva állt Észak-Erdély, Székely és Csáki megmaradt katonái Dél-Erdélybe húzódtak. Básta vallonjai s zsoldos alföldi hajdúi dúltak-fosztottak, kegyetlenkedtek mindenütt. Különösen az unitáriusok három városát szerették volna eltüntetni a föld színéről: Dést, Kolozsvárt, Tordát. Kolozsvár fallal kerített város volt, inkább ellen tudott állni a fosztogató hadaknak. Sajnos, Torda nem volt az, a lakosság Básta katonái érkezésére az új-tordai templom-erődbe menekült. Azonban Bástának a pogány török-tatár hadaknál is vérszomjasabb katonái a gyenge erősséget könnyen elfoglalták. Az unitárius templomba menekült 326 embert, férfit, nőt, gyermeket egytől-egyig, az utolsóig irgalom nélkül felkoncolták.

Az alföldi kálvinista hajdúk által elkövetett ezt a kegyetlen mészárlást mással, mint vallási fanatizmussal, nem magyarázhatjuk s a mi templomunkban kivégzett ártatlan áldozatokat, akik az Istenért és hazáért pusztultak el, mint vértanúinkat, örökké szívünkbe véssük.

Annál is inkább tesszük ezt, mert Básta e barbarizmusáért katonáit kérdőre nem vonta s nem büntette meg őket. De bezzeg tudott azután 1 és fél év múlva a kolozsváriakon egyetlen szál jezsuita haláláért kíméletlenül bosszút állni!

Ennek az egy jezsuitának a halálát a történetírás is fejünkhöz szokta verni, míg a 326 unitárius vértanúról rendszerint hallgat.

Pedig Kolozsvár város vezetősége az egykori történetírók, úgy a református Szamosközi István, mint az unitárius Somogyi Ambrus szerint, a népet nem hogy ingerelte volna a jezsuiták ellen, hanem csillapította. Mikor ugyanis a hadiszerecsse Székely Mózesnek kedvezett 1603 júniusban s hadai elfoglalták Kolozsvárt, a nép elkeseredése a jezsuiták ellen fordult. Jegyezzük meg jól, nem a katolikusok ellen, hanem kizárólag a jezsuiták ellen, mert tudták, hogy az immár majdnem évtizedes szenvedéseiket, a szörnyű háborút nekik köszönhetik elsősorban. Carriló Alfonz, ez a spanyol jezsuita volt Báthory Zsigmond rossz szelleme s a kolozsvári jezsuiták az idegen uralomnak, Mihály oláh vajdának, Bástának főtamásai. A jezsuitáknak kiűzését a városból az egész nép követelte s hogy a városból való eltávolításuk közben egyetlen jezsuita a nép dühének áldozatul esett, arról a város vezetősége nem tehetett.

Nincs hová a fejét lehajtsa. És mégis ő a legnagyobb ajándékozó. Boldogságot ad a szegényeknek és a sírók könnyeit lelki gyémántokra váltja. Perbe száll a tudósokkal, tusakodik a hatalmasokkal. De alázattal hajlik meg a csecsemő előtt és a rangsor felett vitázó övéinek azt mondja: „Ha olyanok nem leszel, mint a kisgyermek, semmiképp sem mehetek be a mennyeknek országába.”

Hadakozik a világgal egész életén át. És mégis végül azt adja a világnak, ami a legdrágább: az életét. Hogy örökélete legyen utána minden embernek. Hogy soha többé el ne vesszen az ember. Hogy ne bolyongjon többé céltalanul a földi téreken, hanem még a halál kapuján át is Istenhez menjen és hogy miként ő volt — a tökéletesedés során — végül is Istennel egy legyen az ember.

És az unitárius lelkész e tekintetben sem jár utatlan utakon. Gyönyörű példák állnak előtte.

Abból az áldozattengerből, mely a győzelem vizeire duzzasztotta Jézus eszméit — az első keresztények kollektív mártíriumából — hosszú sorban emelkednek ki a szebbnél-szebb bizonyágtételek.

A hit és lelkiismereti szabadság szent harcai során Savonarola és Szerveth máglyakövei a dévai hegy ormán lángoszloppá nőnek. Ahol végül is egy szelíd lelkű, őszhajú, agg magyar püspök feláldozott életével új korszak hajnalát hozta az egész világnak.

Ha messzire volna a képzeletnek a 2000 esztendő, — eszményképet kereső lelketek kössön ki Tordán, Marosvásárhelyt, vagy Nagyváradon a XVI. századi hitvitákon. A kolozsvári háromszék virágvasárnapján, vagy Gyulafehérváron az utolsó tanácskozáson, ahol megtört már mint Krisztus a Golgotha meredek útján és Czirénei Simon helyett Trauzner Lukács segíti keresztjét!

Ha fáj majd az élet és a nyáj gondjai elviselhetlenné válnak, síró lélekkel boruljatok a dévai romokra. Nekünk megfagyhat az ajkunkon a szó, mi elnémulhatunk, de őt még az idő sem hallgattatja el soha. Őrzi ott a köszirt utolsó üzenetét: Semmi sem fogja útjában az igazságot feltartóztatni. Amit érzem, igaz meggyőződéssel hirdetem. Lelkem tüzevel leégettem az életről a babonák és a dogmák elavult világát. Enyéim kezébe a haladás fátyolját adtam, hogy a fejlődés útján örökéletük legyen. Eszményeimért életemet adtam. Bennem, gyöngye emberben az egy Isten szent akarata győzött. Az én Atyám, aki azokat adta nekem, nagyobb mindeneknél.

Az unitárius Golgota hőse, a dévai rab püspök, Dávid Ferenc példát adott nekünk. 371 esztendő tengernyi küzdelmén át szong megdicsőült lelke és Jézussal ő is ezt mondja:

„Az én juhaim hallják az én szómat és én ismerem őket, és követnek engem. És én örökéletet adok nekik. És senki ki nem ragadja őket az én kezemből.” Miként én tettem, az Úr Jézus tanításai szerint, „isten mezőin” legeltessétek az én juhaimat.

Mit Isten bizott ránk, számon is kéri egyszer tőlünk. És akkor a hűtlen pásztoroknak: „Igy szól az Úr Isten: Imé, megyek a pásztorok ellen és előkérem nyájamat az ő kezekből s megszüntetem őket a nyáj legeltetésétől és nem legeltetik többé a pásztorok önmagukat.” (Ezékiel, XXXIV. 10.)

Aki pedig a szent szolgálatban, ha kellett, az életét sem sajnálta, hűségéért új megbízatást kap: „Jól vagyon jó és hű szolgám, a kevesen voltak hű, sokra bízlak ezután.” (Mt, XXV. 21.) Ámen.

Pethő István.

MEGHÍVÓ.

A Duna-Tiszaközi Unitárius Szórványegyházközség 1951 január 28-án d. e. 11 órakor a Máv-telepi ref. templomban évi rendes közgyűlést tart, melyre közgyűlési tagjainkat meghívjuk.

Tárgysorozat.

1. Lelkészi jelentés.
 2. 1950. évi zárszámadás.
 3. 1951. évi költségvetés.
 4. Indítványok, javaslatok.
- Budapest, 1951 január.

Székely Béla
gondnok.

Bencze Márton
lelkész.

De a film ismét tovább pergett. Az unitárius Székely Mózes 1603 július 17-én a Brassó melletti Apáczán csatát veszti az álnokul Erdélybe törő Radul oláh vajdával szemben. Így ismét megnyílt a tér Básta előtt, aki most nemcsak keményen megsarcolta a kolozsváriakat, hanem a városi tanács 24 tagját börtönbe hurcoltatta. De az is megörökítésre érdemes, hogy a 24 mind magyar unitárius volt, a százsokat nem bántotta. Hét hónapig tartotta őket fogóságban, ezalatt katonái Kolozsvárt a foglyok házaikhoz voltak elszállásolva s ott minden vagyonukat felprédálták. Maguk a foglyok hét hónapi kínzás után hazakerültek, már t. i. 22-en. Egy közülük, Balázsi Pál, nem bírta a börtönt s ott meghalt, egy pedig: **Tótházi Mihály**, a város magyar unitárius bírása, mártírhálát szenvedett, Básta kivégeztette, kegyelmet ígért ugyan neki — mint Szamosközi írja — az esetben, ha elhagyja unitárius hitét s felveszi a katolikus vallást. Tótházi Mihály egyszerű iparos volt Kolozsvárt, akit polgártársai bizalma emelt a város bírójává, inkább a vérpádot választotta, minthogy hitét megtagadta volna.

Álljunk meg Tótházi Mihály magasztos példájánál s vessünk számot magunkkal, vajjon akadna-e közülünk, egyszerű hívők között egy is, akinek volna akarateréje, hogy ezt a példát kövesse? Részemről csak azt sajnálom, hogy az unitárius egyháztörténetírás nem vett idáig tudomást a hithűség e ragyogó példájáról!

Torockói Máté püspökünkre és Göcs Pál kolozsvári plébánosra is kegyetlen halál várt volna, ha idejében el nem menekülnek Básta bosszúja elől. Torockait, mint tudjuk, szülővárosában rejtegették hívei, ha szükség volt rá, még a vasbányák mélyén is, míg Göcs Pálnak sikerült a lengyelországi testvérekhez menekülni. Mindketten csak 1605-ben tértek haza Kolozsvárra, mikor már Erdély felszabadult Básta iga alá.

De nemcsak a városokban garázdálkodott Básta. A falvak még védtelenebbül voltak kiszolgáltatva katonái esze-veszett dühének. A történetírás megállapította, hogy sok község magyarsága pusztult el ez időben Szolnok-Doboka, Kolozs, Torda megyékben s helyükbe azután a földesurak jobbágyokat telepítettek. De volt olyan község is, amely ekkor teljesen eltűnt a föld színéről, hogy soha többé fel ne támadjon. Ilyen a Tordamegyei **Petlend**, amely Pusztacsán közelében levő unitárius falu volt. Okleveles adataink vannak unitárius papjairól 1575-ből, 1592-ből. A Básta kora után nyomtalanul eltűnik a község a föld színéről. Kiirtották lakóit az utolsó emberig. Legalább mi tartsuk fent e mártír-község Petlend emlékeztét. (A Petlendre vonatkozó adat Kelemen Lajos szíves közlése.)

Botár Imre.

MEGHÍVÓ.

Szám: 6/1951. A budapesti unitárius egyházközség 1951. február 11-én d. e. 11 órakor Koháry-u. 4. sz. alatti tanácssteremben rendes közgyűlést tart, melyre a gyülekezet tagjait szeretettel meghívjuk.

Budapest, 1951 január 5.

Dr. Lázár János
gondnok s. k.

Szolga Ferenc
lelkész s. k.

Tárgysorozat: 1. Lelkészi jelentés. 2. Keblitanács előterjesztése a lelkészválasztás ügyében. 3. Zárószóadás az 1950. évről. 4. Költségvetés 1951. évre. 5. Főhatósági leiratok kihirdetése. 6. Választások (három gondnok, 15 presbiter és Köri Közgyűlési képviselők 1951. évre). 7. Időközben érkező ügyek, indítványok írásban előre.

Theológiai Intézetünk előadássorozatában január 5-én dr. Csiki Gábor esperes, püspöki helynök „Hiszek Jézusban” címmel tartott magas szárnyalású előadást, amelyet nagyszámú közönség hallgatott végig. Jan. 19-én Györfi István: „A lélek az ember valóságában”. Febr. 2-án dr. Csiki Gábor: „Hiszem a Szentlelket”. Febr. 16-án Ferencz József: „Az egyházfogalom problémái” c. előadások kerülnek sorra, d. u. 6 órakor a Misszióház fűtött gyülekezeti termében.

Az imádkozás feltétele

Lelkünk mélyén olykor-olykor felfakad egy csodálatos érzés, melyet ha szavakba öntünk, imádságnak nevezünk. Ez a szavakban formát öltő érzés — az imádság — a mi teremtő és megtartó Atyánk felé száll, kibén gyökerezik emberi életünk.

Kihez, hogyan és miért imádkozunk? Ezekre a kérdésekre fény kell, hogy derüljön, kinek-kinek a lelkében, különben konvencionálissá, merev alakissággá, szavak pusztá egymásutánjává válik imádságunk.

Kihez imádkozunk? Röviden úgy szoktuk mondani: Istenhez! Valóban Istenhez, kinek szent lényét fizikai érzékeinkkel fel nem foghatjuk, de Őt megismereni mégis kötelességünk és az ember képes is erre.

A fizikai világot az ember rendre meghódítja, ismeretének körébe bevonja, törvényszerűségeit kikutatja. Ugyanígy, ama kézzel nem fogható lelki és szellemi világot is meg kell ismernünk, törvényszerűségeit ki kell kutatnunk. E két világ egy nagy egységet alkot s az ember ismerete csak akkor teljes, ha mindkettőt áttekintheti. Végső fokon így eljut az Isten teljesebb megismeréséhez.

A lelki szellemi világ megismeréséhez egy bizonyos alaphangulatot kell önmagunkban megteremtünk. Ezt az alaphangulatot — tradicionális kifejezéssel — a **tisztelet ösvényének**, az igazsággal és megismeréssel szemben érzett tisztelet, alázat és csodálat ösvényének nevezzük. Már a gyermekkorban megmutatkoznak az ehhez való adottságok. Vannak olyan gyermekek, akik áhítatos elfogódottsággal tekintenek fel azokra a személyekre, akiket tisztelnek. Ezek a gyermekek olyan ifjakká serdülnek, akik csak akkor érzik magukat jól, ha valamire vagy valakire, ami, vagy aki tiszteletre méltó, magasztos, értékes, feltekinthetnek. Ez nem hordja magában a megalázkodásnak és a rabszolgaságnak a csírát. Régen bebizonyosodott igazság már, hogy az emberekkel szemben megnyilvánuló, egyelőre gyermeki tisztelet, később az igazsággal és a megismeréssel szemben érzett tiszteletté válik. A tapasztalat szerint legtöbbször azok az emberek járnak emelt fővel, akik megtanultak tiszteletet tanúsítani ott, ahol a helyénvaló, és mindenütt helyénvaló, ahol ez a szív és lélek mélységeiből fakad.

Ha nem fejlesztjük ki magunkban ezt a mély alapokon nyugvó érzést, hogy van valami, ami magasabbrendű, mint mi magunk, akkor a magasabbrendűség eléréséhez szükséges erőt sem találjuk meg, nem leszünk képesek önmagunkból kifejleszteni. A lelki és szellemi világ csúcsaira vezető út a **tisztelet, az alázat, a csodálat** kapuján vezet keresztül. Aki adottságként hordozza magában ezt az érzést, vagy pedig olyan szerencséje van, hogy megfelelő neveléssel belé oltották, az későbbi élete számára már sokat hozott magával. Akiben ez nincs meg, csak energikus-erélyes önneveléssel javíthat ezen a hibán.

Aki saját jól felfogott érdekében, saját élete fejlődése szempontjából, törekszik a magasabbrendűség, a lelki, szellemi valóságok megismerésére, ki kell, hogy fejlessze minden körülmények között magában a tiszteletnek, alázatnak és csodálatnak ama kristálytiszta érzését, amelyek erőt adnak neki, hogy a hétköznapiak fölé emelkedjék, hogy azok felett úrrá legyen. Ezt nem lehet elméleti tanulással megszerezni, ezt az életben gyakorlatilag kell próbálgatni és alkalmazni. Környezetünkben, élményeinkben mindenütt azt kell keresnünk, ami tiszteletet és csodálatot kelt fel bennünk, aminek a magasabbrendűsége, belső értéke és tartalma magával ragad, felemel. Ha egy emberrel találkozunk és gyengéit ócsároljuk, ezzel megfosztjuk magunkat a magasabb megismeréstől. Ha pedig kiváló tulajdonságaiban igyekezünk szeretetteljesen elmélyülni, akkor gyűjtjük magunkban a magasabb megismerés erőt. Tapasztalt emberek mondják és állítják, hogy milyen csodálatos erőt köszönhetnek annak, hogy mindenben csak a jót, a szépet és az igazat keresik. Azonban nem elég, ha ez csak külső szabály számunkra. Át kell hogy hassa lelkünk legbensőbb világát. Nem elég, ha külsőleg tiszteletet tanúsítunk valakivel, vagy valamivel szem-

ben, s aztán hátra mögött minden rágalmat rárakunk. Ez rosszabb a semminél, ez káros a lelki és szellemi erők gyűjtése és megismerése szempontjából, ez rombolja a már bennünk lévő több vagy kevesebb lelki, szellemi erőinket. Ki kell zárunk magunkból a tiszteletlenség, a lekicsinylés, a megvetés legkisebb jelét, mert csak így lehetünk fogékonyak az iránt, ami valóban tiszteletre méltó, ami valóban csodálatra és imádásra méltó. Ezáltal „felnyílik” az ember szeme s nemcsak azt képes meglátni, ami kézzel fogható, hanem valami ennél többet, valami olyasmit, amit eddig nem látott. Kezdi megérteni, hogy a tisztelet, az alázat és a csodálat érzéseinek önmagában történt kifejlesztése előtt, az őt körülvevő világnak csak egy részét látta, most pedig embertársai és az egész világmindenség, egészen más alakban, formában és tartalomban jelentkeznek előtte.

Hogy ezen az úton — a tisztelet ösvényén — eredményesen haladhassunk, szükséges az élénk és tevékeny belső élet megteremtése. Erről azonban a következő alkalommal szólnunk. **Bencze Márton.**

Istenem, hol vagy?

A megbántott és megszorodott szívű emberek milliói naponta teszik fel ezt a kérdést. Az egyéni- és sorstragédiák áldozatai a végső elbukás reménytelennek látszó helyzeteiben ezt a kérdést sóhajtják bele a könyörtelen világba. Az egyik ajakról könyörgésként száll fel, a másiktól vádként. Istenem, hol vagy, sír fel az emberi lelkek kórusa. S ebben az együttesben mindannyian benne vagyunk. Itt vannak a beteg gyermekükért aggódó édesanyák, a fekete koporsók mellett könnyeiket hullató árvák, a csalódottak, akik előtt bezárult az a szív, amely éltette őket; a sötét reménytelenségben vergődők, itt vannak, akik utat tévesztettek és bizonytalankodnak, s itt van a testi és lelki betegek megszámlálhatatlan légiója... Istenem, hol vagy, zúg fel az egek felé a kérdések kérdése s a megmérhetetlen finomságú szívrezgések felkutatják a végtelen univerzum minden zeg-zugát, várva és sóvárogva a választ.

A teremtett világ pedig hallgat s még visszhangot sem ad. A háborgó, lázadó szívek vigasztalanul roskadnak önmagukba s a mindenség felett előmlik a fájdalom csendje...

S a reménytelenségnek ebben a tragikus csöndjében megszólal az Úr:

Nyugodj meg és békülj meg önmagaddal szomorú teremtményem. Lásd be, hogy helytelen utakon keresel engem. Amikor eszed és önhittséged cserben hagy, sírva fakadsz és hozzám szeretnél menekülni oltalomért. Lényemből beléd sugárzott lelked legmélyén megérzed erőmet a viharban, a tűz és a víz áradásában, a napsugár éltető csókjában és a sötétség titkaiban. Sejtéd, hogy benne vagyok a nyíló virág friss színeiben, a csillogó harmat üdeségében s rád mosolygok kicsi gyermeked tisztán tükröző szeméből. Mindenben érzed jelenléteimet és még sem tudsz velem találkozni. Megfeledkezel azonban arról, hogy a múltó ember keresi az örökkévalót s a változó a változhatatlant. Körülhatárolt egyéniséged szűk világában akarsz megtalálni engem, aki betöltöm a teremtett mindenséget. Lelked sugallata nem csal: mindenütt jelen vagyok, de ne keres engem külső dolgok rejtett lényegében, mert az ember számára ott megfoghatatlan vagyok. Egyetlen hely, ahol feltárom magam az ember előtt: a lélek békessége és csendje. Először teremtsd meg magadban ezt a békességet s azután keress engem. Ezt az állapotot pedig csak az imádság segítségével érheted el. Tanulj meg hittel imádkozni. S tudj meg, ember, hogy téged csupán egyetlen dolog különböztet meg a többi földi teremtményektől: az, hogy imádkozni tudsz. Mert amit eszed vívmányainak tulajdonítasz, azt én már az ember létezése előtt beleépítettem a világmindenségbe. Ne akarj helyembe lépni, mert minden erőlködésed mellett is csak szánalmas utánzó maradsz. Esmélj rá, hogy felsőbbrendűségedet lényed lelkiségének köszönheted. Egyedül ez képesít arra, hogy munkatársam lehess. Készíts csendes hajlékot lelkedben az én számomra s én mindig ott fogok lakozni...

Dr. Szabó István.

Dr. Csiki Gábor esperes, püspöki helynököt újév alkalmából dr. Gálalvi István főgondnokkal az élén az Egyházköri Tanács, a Misszióház, a Theológiai Intézet, a budapesti egyházközség és az Unitárius Nők Bibliakörének képviselőitében küldöttség kereste fel. — A megjelentek nevében Pethő István egyházköri főjegyző köszöntötte az egyháziót, s tolmácsolta a hívek jókívánságait, s működésére Isten áldását kérte. A püspöki helynök meleg szavakkal köszöntötte meg az üdvözlést.

Dr. Molnár Sándor fia leányát: Molnár Évát az Eötvös Lóránt tudományegyetem orvosi karán „dícsérettel” az orvostudományok doktorává avatták. Szívvel gratulálunk.

A budapesti egyházközség december 23-án délután Koháry-utcai tanácstermében szépen sikerült karácsonyfa-ünnepélyt rendezett. A természet zsúfolásig megtöltötték a boldog várakozás izgalmától kipirult arcú gyermekek és az örvendező szülők. — **Győrfi István** imája után **Ferenc Emese** mondott kedves prólógot, — majd a megjelent gyermekek egy-egy vers elmondásával gyönyörködtették a híveket. **Dr. Lázár János** gondnok zárószavai után kezdetét vette a karácsonyi szeretetsomagok szétosztása. „Az „angyaljárás” kedves munkája a gyülekezet asszonyainak buzgóságát dicséri, élükön **Belovári Istvánnéval**, a gyermekek kedvelt „Etus nénijével”.

A budapesti egyházközség január 6-i összejövetelét néhai nagynevű püspökünk, a népdalgyűjtő **Krizsa János** emlékének szentelte. **R. Filep Imre** tartott lélekemelő áhítatot. — **Krizsa János** ritkabecsű költői munkásságáról **Kovács Kálmán** ny. tanügyi főtanácsos, **Krizsa** unokája tartott nagyszerű előadást. **Vörös Sári** énekművésznő **Krizsa**-dalokat adott elő nagy hatással, **Borbély Pál** zongorakíséretével. A dalok közül hármát **Borbély Pál** zenésített meg. **Mátray Erzsébet**, a Nemzeti Színház örökös tagja **Gabányi Árpád** Krizsáról szóló költeményét adta elő páratlan művészettel. A műsort **Szabó Gabi, Triff Magda, Jakab Dezső** és **Barabás Gábor** nagyhatású székelytánca zárta be. A szereplőknek **Szolga Ferenc** lelkész mondott köszönetet. A február 3-i összejövetelen **Weres Ákos**: „Brassai és a zene” címen fog előadni. Az áhítatot **Pethő István** lelkész tartja.

Ármánkó Ibolya, **Ármánkó Miklós** és neje leánya január 6-án esküdött örök hűséget dr. Mezei Gy. Lóránt ref. lelkésznek. Áldás frigyükre.

Kocsordi egyházközségünk meghitt szórványnapot rendezett a mátészalkai és fehérgyarmati szórványhívek részvételével. Istentisztelet után az anyaegyházközség szeretetvendégséget rendezett a Földművesszövetkezet helyiségében, ahol a gyülekezet asszonyai gulyáslevessel és tehéntúrós bélessel vendégelték meg a megjelenteket. **Jakab Vince** gondnok köszöntötte az egyházközség nevében meleg szavakkal a szórványhíveket és a nem unitárius résztvevőket. A presbiterium **Jakab C. László** pénztárossal élén mindent elkövetett az ünnepség sikere érdekében s ez a siker, Istennek hála, nem is maradt el.

(Dr. Jakab Jenő.)

Halálozás. **Tarcsafalvi Ferenc** fia **Tordai Tiborné** és **Kató Ferencné** buzgó híveink édesapja, az egyházunk életében jeles szerepet játszó **Tarcsafalvi** nemzetség tagja **Alsógödön** elhunyt. Pihenése legyen csendes, a megszorodott gyászolókon legyen az Úr vigasztalása. Özv. **Gálffy Mózesné**, az aranyoszéki Mészkö községből Győrbe szakadt hittestvérünk 80 éves korában Győrött elhunyt. **Jakabházy Gábor** fia Szegeden elhunyt. Id. **Ármánkó Miklós** pesterzsébeti érdemes hívünk, ifj. **Ármánkó Miklósnak**, a pest-szentlőrinci gyülekezeti összejöveteleken való szerepléseiről ismert és közkedvelt dalénekes édesapja elhunyt. Áldott legyen örökre emlékezetel!

UNITÁRIUS ÉLET
Laptudós a Magyarországi Unitárius Egyházkör.
Főtitkár: Csiki Gábor.

Nyolc